

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

++ fot. (ksero)

kapr. **NIWIŃSKA Eugenia**

ps. "Jena"

AK

Okw. 10-wa
Powst. Warsz.

3731/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — NIWIŃSKA Eugenie.....

3731/WSK

I/1. Relacja —

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *№. 3, s. 1-6*

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja *№. 2, s. 1-2*

korespondencja T. Śandrowskiej z Fundacją

V. Nazwiskowe karty informacyjne —

VI. Fotografie — *(ksero pata pkt II)*

I/2 Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora
- legitymacje z BOWiD w 2214/3 E. Niwiskiej, Bielsko-Biała, 1976,
druk (kseno), k.l., s. 1-2

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ
I DEMOKRACJĘ
ZARZĄD WOJEWÓDZKI
Bielsku-Białej

I/2/1

ZASWIADCZENIE № 002805

Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację stwierdza, że

Obywatel [ka] **Eugenia Niwińska**
syn [córka] **Alfonsa Eugenii** urodzony [a]
18 marca 1920 w **Wielkie Łuki - ZSKR**
zamieszkały [a] w **Cieszynie, ul. Błogocka 6/11**
— jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD, nr legitymacji **2214/3**
— odpowiada warunkom uprawniającym do członkostwa ZBoWiD

Zaświadczenie jest dokumentem stwierdzającym prawo do korzystania ze świadczeń określonych w Ustawie z dnia 23 października 1975 r. „o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatanów i więźniów obozów koncentracyjnych”, [Dz. U. Nr 34, poz. 186].

Jednocześnie stwierdza się, że w rozumieniu przepisów art. 8 tej Ustawy do okresu zatrudnienia wymienionemu [nej] zalicza się następujące okresy działalności kombatanckiej oraz okresy uwięzienia w hitlerowskich obozach koncentracyjnych:

**z tytułu działalności w Ruchu Oporu od dnia 25 maja 1943
do dnia 24 września 1944**

[rodzaj działalności okres od — do]

SEKRETARZ
Zarządu Wojew. ZBoWiD

Josef Brzozowski
podpis Sekretarza Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

Łącznie **1 rok 5 mies.**

[Podpis]
podpis Prezesa Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

Bielsko-Biała dnia 2 lutego 1976 roku

Wzrost [niepotrzebne skreślić]
Wzrost Nr 1

I 12 12

L. dz. 2458 / WSK - 412 / 06

II Materiały uzupełniające relację

- życiorys E. Niwińskiej oprac. przez T. Łandaworską. 2006r, mps, k. 3, s. 1-6 ^(kopia)

1992

W dniu 15 września odeszła od nas na zawsze:

EUGENIA NIWIŃSKA

ps. "Jena"

W dniu 15 września 1992 r. zmarła w Cieszynie
 S. † P.
EUGENIA NIWIŃSKA
"JENA"
 żołnierz Armii Krajowej w Powstaniu Warszawskim,
 szef służby sanitarnej zgrupowania A. K. "Leśnik", przeszła
 szlak bojowy zgrupowania w walkach na Starym Mieście,
 a po przejściu kanałami na Śródmieściu i Powiślu.
 Odznaczona Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Wojska,
 Warszawskim Krzyżem Powstańcym.
 Żarliwą patriotkę i ofiarą Koleżankę żegnają
b. żołnierze Zgrup. A. K. "Leśnik"
 Uroczystości żałobne w kościele św. Jerzego
 w Cieszynie oraz na Cmentarzu w Skoczowie
 odbyły się dnia 18 września 1992 r.

Urodziła się 18 marca 1920 r. w Wielkich Łukach jako córka Alfonsa i Eugeni. Wychowywała się w majątku Toropiec. Zamieszkiwała wraz ze swą rodziną w Białymstoku. Już jako uczennica IV klasy szkoły powszechnej, weszła w skład zespołu redakcyjnego gazetki szkolnej "Głos Uczniowski" w którym pracowała przez 4-ry lata, pisząc do niej nowele, artykuły i t.p.

Od 16-go roku życia była aktywnym członkiem PWK (Przysposobienie Wojskowe Kobiet). Po przeszkoleniu w zakresie OPL (Obrona Przeciwlotnicza) i rocznym kursie sanitarnym, organizowanym przez Wojskowe Pogotowie Ratunkowe, otrzymała stopień kaprała.

W roku 1939 przypotywała się do studiów medycznych w Wilnie. Mieszkała wówczas przy ul. Polnej 13 w Wilnie. Gdy powróciła do Wilna z obozu żeglarskiego w Karaciszkach wybuchła wojna.

W nocy z 18-go na 19-go września 1939 r. Wilno zostało zajęte przez bolszewików. Podczas wkraczania ich wojsk do miasta dochodziło do sporadycznej strzelaniny w której byli jednak zabici i ranni, "Jena" zaczęła udzielać pierwszej pomocy. Dzięki donosowi żyda - piekarza, była wielokrotnie przesłuchiwana przez NKWD. Któregoś dnia wracając do domu, została ostrzeżona przez znajomych sąsiadów, że w jej mieszkaniu czekają na nią NKWD-owcy. Znając już ich metody i obawiając się deportacji w głąb Rosji, postanowiła przedostać się do Generalnej

Gubernii, co też zaczęła realizować. Pociągiem dotarła do Brześcia, gdzie łodzią przepłynęła się przez Bug, a następnie została doprowadzona wraz z innymi uciekinierami, do miejscowości Hotyłów. Po kilku dniach dotarła do Warszawy i zamieszkała u poznanej w pociągu p. Hanny Karczmarek przy ul. Wilczej 30. Dzięki pomocy p. Karczmarek podjęła pracę w "trefejce" u p. Rozumskiego na ul. Widok 9, a następnie otrzymała koncesję na prowadzenie kiosku z papierosami. Budka po jej wybudowaniu została ustawiona na "Wołówce". W "trefejce" nawiązała kontakt z organizacją konspiracyjną, a następnie "budka" stała się punktem kontaktowym tej organizacji.

W Warszawie spotkała się ze swą sympatją z Wilna (student medycyny) Zygmuntem z którym w dniu 26 grudnia 1939r. zawarła związek małżeński. Początkowo mieszkali przy ul. Żelaznej 90. Zygmunt zdawał końcowe egzaminy na Uniwersytecie Warszawskim. W marcu 1940 r. uzyskał on dyplom lekarza. Po wybudowaniu przez Niemców getta do którego przesiedlono żydów, po przez Izbę Lekarską otrzymali 4-ro pokojowe mieszkanie przy ul. Bonifraterskiej 8, na drugim piętrze. Mieszkanie to stało się również konspiracyjnym punktem, na co nie chciał się zgodzić Zygmunt.

Gdy w dniu 25 maja 1942r. zaproponowano jej oficjalne wstąpienie do organizacji, bez namysłu wyraziła zgodę i została zaprzysiężona w Armii Krajowej. Na tej "mecie" poznała por. "Halińskiego" (Władysław Miładowski), późniejszy d-ca kompanii miotaczy płomieni w Zgrupowaniu AK "Leśnik". W tym okresie por. "Haliński" był jeszcze w organizacji "Orła Białego". Ze względu na dużą różnicę charakterów ich współżyci t.j. z Zygmuntem zaczęło powoli się rozpadać. W międzyczasie "Jena" ukończyła Szkołę Kosmetyczną p. Kreczmar.

Jako kurier, w dniu 11 maja 1943r. pojechała do Białegostoku. Tam dowiedziała się o zsyłce całej rodziny do ZSRR. W drodze powrotnej do Warszawy (dzięki donosowi) została w dniu 29 maja aresztowana przez Niemców w Małkini i przewieziona do gmachu gestapo przy ul. Szucha w Warszawie, gdzie była przesłuchiwana. Tam przesiedziała w t.zw. "tramwaju" 36 godzin, po czym została przewieziona do więzienia na ul. Pawią, gdzie na "Serbii" (więzienie dla kobiet) została umieszczona w izolatce z której po trzech tygodniach została przeniesiona do celi nr.3.

W listopadzie 1943r, dzięki pomocy konspiracji została przewieziona do Szpitala "Jana Bożego", który był oddalony od jej mieszkania

zaledwie o dwa domy. Dzięki pomocy organizacyjnej, została ona zwolniona ze szpitala w dniu 14 grudnia 1943r.

W styczniu 1944r. zaczęła najpierw dojeżdżać kolejką wąskotorową do Radzyna i dalej do Czerwonego Boru (lub t.zw. Suchego Boru), 70 km. od Radzyna za Wielopolem, gdzie dla konspiratorów już z AK prowadziła instruktaz sanitarny, a por."Haliński" prowadził wykłady dla podchorążych. W samym oddziale partyzanckim spędziła 3 tygodnie. W tym okresie była z mężem w seperacji, a następnie rozwiódła się. Do Warszawy powróciła wraz z por."Halińskim" w dniu 26 lipca 1944r.

Podczas wybuchu Powstania Warszawskiego zgłosiła się jako ochotnik do naszego zgrupowania, w którym por."Haliński" został d-cą Kompanii miotaczy płomieni. Po wycofaniu się z Sądów (ul. Leszno - Ogrodowa) na Starówkę, ze względu na niezgłoszenie się konspiracyjnego lekarza, na polecenie por."Halińskiego" zorganizowała w swoim mieszkaniu punkt sanitarny kompanii, który po kilku dniach został przeniesiony na ul. Mławską 5 do piwnicy. W budynku Mławska 3 została zakwaterowana kompania por."Halińskiego".

Punkt ten z czasem przekształcił się w szpitalik kompanijny, a następnie zgrupowania, a "Jena" została mianowana Szefem Sanitarnym kompanii. "Jena" sciążała do tego punktu -szpitalika cały szereg opatrunków i medykamentów ze swego mieszkania w którym jej mąż je magazynował. W szpitaliku przebywało 46-ciu rannych, a obsługa jego jak i zgrupowania wynosiła 18 sanitariuszek, które oprócz pielęgnacji rannych, były również na pierwszej linii walki przy poszczególnych kompaniach naszego zgrupowania.

Zdjęcie wykonane tuż przed wybuchem Powstania Warszawskiego.

Po upadku Starówki i przejściu kanałami do Śródmieścia i dalej na Czerniaków, weszła (tak jak i reszta "Leśników") w skład oddziału "Osłona" płk. "Radosława", broniącego Przyczółek Czerniakowski nad Wisłą.

Po jego upadku w dniu 24 września wraz z ludnością cywilną została przewieziona do przejściowego obozu w Pruszkowie skąd udało się jej uciec.

Po wojnie, w 1945r. znalazła się w Gliwicach i ukończyła dwuletnią Szkołę Kosmetyczną na poziomie kosmetyki lekarskiej w Krakowie.

Mieszkając w Gliwicach często wyjeżdżała w góry w których się zakochała i w których spędzała wiele dni na wędrowniach po Tatrach i Beskidach

Zdjęcie wykonane w 1966r.

Była współorganizatorem i uczestnikiem I-szych Polsko - Czechosłowackich zawodów strzeleckich które odbyły się w Gliwicach, a następnie w Opolu i Ostrowie. Została członkiem Zarządu Okręgowego Ligii Przyjaciół Żołnierza (LPŻ) w Katowicach z ramienia którego współpracowała z czechosłowackim "Svazarmem" (odpowiednik LPŻ-u). Organizowała dla Czechosłowaków polowania w Bieszczadach i w okolicach Kalwarii Zembrzydzkiej.

W r. 1957 przeniosła się do Cieszyna i wycofała z pracy wLPŻ.

Założyła swój gabinet kosmetyczny w Skoczowie. Jednocześnie przez 7-lat pracowała społecznie jako pielęgniarka na urazówce w szpitalu w Cieszynie, pełniąc 24-ro godzinne dyżury.

Zorganizowała Izbę pamięci Narodowej pod nazwą "Wyspa Warszawska" w Szkole Podstawowej nr.3 w Skoczowie, ściągając do niej różne pamiątki z II-jej Wojny Światowej, a przede wszystkim z Powstania Warszawskiego. Prowadziła spotkania z młodzieżą szkół skoczowskich i bielsko-białych jak i z harcerzami, wspominając dni Powstania Warszawskiego, utrwalając wśród nich ducha patriotyzmu.

Na emeryturę przeszła w 1983r.

Była odznaczona Krzyżem AK, Medalem Wojska, Krzyżem Powstania War-

szawskiego oraz honorową Odznaką "Radosława"

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ
I DEMOKRACJĘ
ZARZĄD WOJEWÓDZKI
Bielsku-Białej

ZASWIADCZENIE № 002805

Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację stwierdza, że
Obywatel [ka] **Eugenia Niwińska**
(imie i nazwisko)
syn [córka] **Alfonsa Eugenii** urodzony [a]
18 marca 1920
(dzień, miesiąc, rok) w **Wielkie Łuki - ZSHR**
(miejscowość)
zamieszkały [a] w **Cieszynie, ul. Błogocka 6/11**
— jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD, nr legitymacji **2214/3**
— odpowiada warunkom uprawniającym do członkostwa ZBoWiD

Zaswiadczenie jest dokumentem stwierdzającym prawo do korzystania ze świadczeń określonych w Ustawie z dnia 23 października 1975 r. „o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatanów i więźniów obozów koncentracyjnych”, [Dz. U. Nr 34, poz. 186].

Jednocześnie stwierdza się, że w rozumieniu przepisów art. 8 tej Ustawy do okresu zatrudnienia wymienionemu [nej] zalicza się następujące okresy działalności kombatanckiej oraz okresy uwięzienia w hitlerowskich obozach koncentracyjnych:

**z tytułu działalności w Ruchu Oporu od dnia 25 maja 1943
do dnia 24 września 1944**

SEKRETARZ
Zarządu Wojew. ZBoWiD

[Podpis]
podpis Sekretarza Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i porządku służbowego

łącznie **1 rok 5 mies.**

[Podpis]
podpis Prezesa Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i porządku służbowego

Bielsko-Biała

dnia 2 lutego

1996 roku

Wzrost Nr 1

Zmarła 15 września 1992 r. w Cieszynie i została pochowana na cmentarzu katolickim w Skoczowie, w sektorze "C".

Po jej śmierci p. Karol Kubień ze Skoczowa jako upoważniony przed śmiercią przez "Jenę", przekazał jej meble w stylu góralskim do Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanym, a pamiątki po niej jak: odznaczenia, napisane wspomnienia, jej mundur w którym chodziła na spotkania z młodzieżą oraz książki i t.p. do szkoły nr.3 w Skoczowie.

Poniżej grób "Jeny" po pogrzebie.

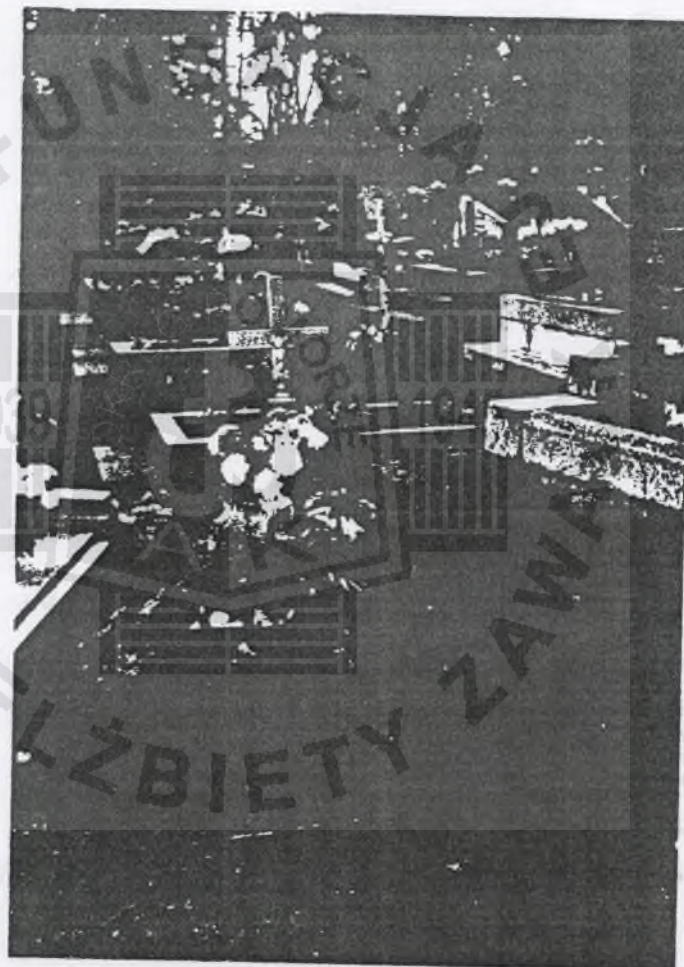

"Litwo, ojczyzno moja"
gdzie jesteś, gdzie?
Schwytana za gardło
dokąd, dokąd brniesz...
Twoje cierpienie
Polaków przenika
z wolnej krainy
Tys republika,
republika sowiecka.
zakuta w niewoli
Ostrobramska Smutna...
Rana krwawi, boli.
Wroga dłoń okrutna
Uderza miażdżąco
"Litwo ojczyzno moja"
trwasz w nas, w myślach,
sercach gorących.

L-dz. 2458 / WSK-412/06

Jest to jeden z wierszy napisany dla "Jeny" przez jednego z przyjaciół (NN) w dn. 26.10.1980r.

Poniżej grób "Jeny" po pogrzebie.

IV Korespondencje

(- korespondencje T. Żandarovskiej z Fundacją, 2006 r., druk, k. 1, s. 1
- u - - u - - u - 2006 r., rkps, k. 1, s. 1

Warszawa 3 listopada 2006. W/A

TERESA ZANDAROWSKA
ZNIERZYMIĘCKA 13M34
00-719 NARSZAWA

tel. 0-22-840-26-63.

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
w Toruniu

Wpłynęło dnia: 8. 11. 06

L. dz. 2458/Wsu-412/06

Załącznik: Zwracam się do Pani z uprzejmą prośbą o umieszczenie na liście
Referent: żołnierzy kobiet II-giej wojny światowej nazwiska pani Eugenii Miwińskiej,

"żeny", która swoją patriotyczną postawą, popartą czynem, spełniła
swoją żołnierski obowiązek wobec Ojczyzny.

Pani Eugenia Miwińska urodziła się 18 marca 1920r. w Wielkich Łukach.
Od 16-go roku życia była aktywnym członkiem Przystosowania Wojskowego
Kobiet (PNK). Po przeszkoleniu w zakresie Obrony Przemysłowej (OP) i
różnym kursie sanitarnym, organizowanym przez Wojskowe Pogotowie
Ratownicze (WPR), otrzymała stopień kaprala.

W Warszawie 25 maja 1942r. została zaprzysiężona w Armii Krajowej.

W powstaniu warszawskim pani "żena" była szefem sanitarnym
kompanii Miotaczy Płomieni pod dowództwem por. inż. chemika Władysława
Mitadomskiego ps. "Haliński", a później całego zgromadzenia AK "Leśnik".
/dowodca zgromadzenia "Leśnik" - ptk. Jan Sypowski "Leśnik"/.

Po zakończeniu wojny, czynnie działała na rzecz społeczeństwa i młodzieży
organizowała szereg Pamięci Narodowej w szkole Podstawowej Nr 3 w Skoczowie,
świadcząc do niej różne pamiątki z II-giej wojny światowej głównie z Powstania
Warszawskiego. Prowadziła spotkania z młodzieżą szkół skoczowskich
i bielsko-białych jak i z harcerkami, wspominając dni Powstania Warszawskiego
utrzymując wśród nich ducha patriotyzmu.

Pani "żena" była odznaczona Krzyżem AK, Medalem Wojska, Krzyżem Powstania
Warszawskiego oraz Honorową Odznaką "Radosław".

Zmarła 15 września 1992r. w Cierynie, została pochowana na cmentarzu w Skoczowie.

Panią "żenę" Miwińską znana mi od dzieciństwa. Była dla mnie piękną postacią,
w szerokim tego słowa znaczeniu i jednocześnie piękną, skromną, szlachetną
kobietą. Zawsze dawała świadectwo prawdzie i z determinacją broniła
swoich niezestawionych domowników. Często korespondowała z moją mamusią
Ireną Mitadomską, wdową po s.p. por. "Halińskim" poległym 25.08.44r. w PNPN.
Zataczałam szereg gotowy życiorys p. Eugenii Miwińskiej "żeny", nadesłany mi
przez środowisko b. żołnierzy AK Zgromadzenia "Leśnik".

Z wyrazami szacunku dla Pani
i jej dzieła Muzeum

TERESA ZANDAROWSKA
córka "Halińskiego".

IV/2

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93
tel. 056 65 22 186, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 870502736

Toruń 18 XII 2006 r.

L. dz. 3399/WSK-512/06
kopie

Pani Teresa Żandarowska
ul. Zwierzyniecka 13 m. 34
00-719 Warszawa

Szanowna Pani,

Przepraszając za opóźnienie w odpowiedzi dziękujemy za Pani list z 3 listopada br. i za przysłany życiorys śp. Eugenii Niwińskiej ps. „Jena”. Na podstawie tych materiałów została założona w naszym Archiwum Wojennej Służby Kobietteczka osobowa na Jej nazwisko o sygnaturze 3731/WSK. Jeśli posiada Pani jakieś inne dane o śp. E. Niwińskiej to prosimy o przesłanie celem uzupełnienia teczeki. Może są jeszcze inne osoby, które mogłyby dostarczyć dodatkowych informacji? Będziemy też wdzięczne za dane o innych kobietach-żołnierzach, które mogłyby wzbogacić nasze Archiwum. Wszelkie materiały u nas zgromadzone są udostępniane jedynie w celach naukowych.

W załączeniu przesyłamy materiały informacyjne o naszej Fundacji i działającym w jej ramach Memoriale Generał Marii Wittek.

Przesyłamy życzenia miłych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia ora pomyślności w Nowym 2006 Roku.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp
Dorota Kromp

Sekretarka prof. Elżbiety Zawackiej

Zał.

- 1) Materiały informacyjne o Fundacji i Memoriale Generał Marii Wittek

NIWIŃSKA Eugenia

